AFGHAN GERMAN ONLINE
http://www.afghan-german.com
http://www.afghan-german.de
افغان جرمن آنلاین

مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد.

پوهاند محمد بشیر دودیال

۲۰۱۹/۰۸/۰۳

د استقلال د بیا ګټلو د سلمې کلیزې په مناسبت

د خپلواکۍ د بیرته تر لاسه کولو سلمه کلیزه او زموږ ژمنه:

د هیواد په ګوټ ګوټ کې پتمن افغانان د استقلال د سلمې کلیزې نمانځنې ته چمتووالی لري، له همدې اوس څخه د دوی په څیرو کې د خوښۍ، غرور او ملی یووالی نښې ځرګندې دي. ډیره د خوشحالۍ خبره دا ده چې دا څو کاله د رسمی او دولتی نمانځنې په پرتله ولسي نمامنځنه ډیره توده او پرتمینه ده. یو څوک هغه وخت خپل احساسات نشی کابو کولای چی ټکسی چلوونکو پرخپلو موټرو، د هټیوال بیوزله شاګرد پرخپل بایسکیل، نانوای د خپلې هټۍ پرسر، لاس پلورنکی د خپلې ریړۍ دپاسه، عامو خلکود کورونو دپاسه ... لنډه دا چې هر باتور هیوادوال دخپل خپلواک هیواد، ملی جنډۍ رپولی وي او په افغانی شهامت سره قدمونه اوچتوي. تیر کال د اسد په ۲۸مه په میلیونونه دری رنګه خولۍ وپلورل شوې، هغو ځوانانو چې د ټول کال یو څو روپۍ یې سپما کړې وې، په دغه ورځ یې وربانده د ملی بیرغ درې رنګه لرونکی خولۍ پیرودلی او په ځانګړي غرور یې په سر کولې. درناوی او شاباس دې وي پر دغو ځوانانو او باتورملت !

خو روښاندي، مطبوعات او سیاسیون ؟!

ډیره ضروري ده چې د ټولنې ویښ قشر، یعنې روښاندې، ژمن مطبوعات او سیاستوال نه یواځې سږکال، بلکې هر کال په هر ملی مناسبت خپل دروند رسالت باندې له سره فکر وکړی او یو ځل بیا ددغه بیوزله، خو باشهامته ملت په وړاندې خپل تعهد ته ځیر شي. زموږ تیرو نسلونو روښاندو په دې برخه کې خپل مسئولیت ښه درک کړی و، دلته به د بیلګې په توګه د مشروطه غوښتونکو او دخپلواکۍ او ترقۍ د اتلانو هغې فداکارانه ژمنې او تعهد باندې خبرې وکړو، چې باید زموږ لپاره بیلګه او الګو وګرځي:

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

د لومړي مشروطيت سرسپارليو، خپل وطن، استقلال، عقيدې او افغانيت ته متعهدو ننګياليو د امير عبدالرحمن خان دخونړي قهر او ساتور لاندې د آزادی او خپلواکۍ زمزمه توده کړه، خو استبداد او ښکيلاک دوی يو يو او ډله ييز له منځه يوووړل، خو د خپلواکي غوښتلو غورځنګ او وينه نوره هم په جوش او خروش شوه، دا ځل د مشروطيت او استقلال دوهم غورځنګ راپورته شو. د مشروطيت د دويم غورځنګ غړيو سيده د مشروطيت دلومړی غورځنګ له قربانيو او په ناسيده توګه د افغانی سيد له شاګرد محمود طرزي څخه الهام اخيست.

علامه سيد جمال ادين افغان اومحمود طرزی(د افغانستان د مطبوعاتو پلرا) اود استعمار او استبداد نامتو مبارزين

د دوهم مشروطيت غړی:
په خپله محمود طرزی، عبدالهادی داوی ، ميرسيد قاسم خان، عبدالرحمان لودين، تاج محمد پغمانی، سيدغلام حيدر لغمانی(پاچا)،ميرغلام محمد غبار، محمد انوربسمل، اويو شمير نور وو. محمود طرزی د دی دوری د مشروطيت او استقلال غوښتني يو سرلاری و. د استبداد او استعمار ضد دغه منور مخکښ د استقلال لپاره په سراج الاخبار کي سنګر ونيو، دحی ياعلی الفلاح غږ يي اوچت کړ. سره له دې چي امير حبيب الله د ده دغه غږ بی وخته وباله، خو د طرزی اراده لا هم پياوړی وه. استعمار امير حبيب الله خان او د ده څو درباريانو ته له روڼاندو ويره تلقين کړه او دټولو منورينو فزيکی له منځه وړل او د پوهي او معرفت د معنوی اعدام دستور يي ورکړ، خو د پوهي کومه ډيوه چي طرزي او د ده پلويانو د غازی امان الله خان په ملاتړ ولګوله، لا ځلنده او بلنده را څرګنده شوه. دا چي سم له خپلواکی سره په هيواد کي په کم وخت کي د ارشاد النسوان، اتحاد مشرقی، افغان ورځپاڼي، د معرف معارف مجله (چي وروسته په آئينه عرفان او بيا په عرفان بدله شوه) ، د امان افغان اوونيزه، اردو مجلهٔ ، اتفاق اسلام جريده، اتحاد جريده ، ابلاغ ورځپانه، بيدار جريده ، حقيقت ورځپانه، ستارهٔ افغان انتقادی جريده، طلوع افغان جريده رامنځته او بيلابيل کتابونه چاپ او خپاره شول، د همده د پاملرني او زيار پايله وه. غازی امان الله خان د محمود طرزی دفکر ملاتړی او د هغه د خبرو ريښتني منندوی او صادق عملی کوونکی و. د استقلال په بياترلاسه کولو کي د دوهم مشروطيت د منورينو رول د هغو سرسپارليو غازيانو له رول او فدارکارۍ څخه کم نه و، چي د آزادی ترسره شفق پوري يي د پاکو وينوسره ليکه وکښل شوه لکه عبدالله خان اڅکزی، امين الله خان لوګری،محمد عثمانخان تګاوی،نائب امين الله خان؛ محمدجانخان وردک؛ عبدالغفور لنګری، ميربچـه خان رس رسان کوهدامنی ، ملامشک عالم، ميرمسجدی خان کوهستانی، ګل محمد غلجی، دچکنور ملاصاحب، ملاپونده، د څرخي کورنی او نور.

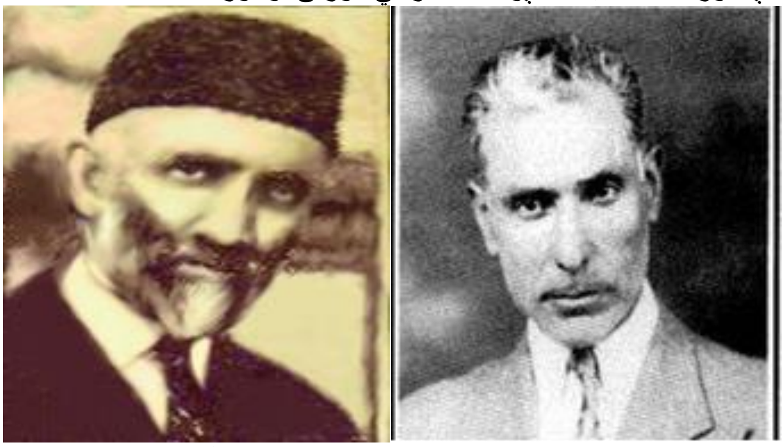

اروانباد غبار او عبدالهادی داوی د دوهم مشروطيت غړی

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنی د ليکنيزی بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رااليرلو مخکي په ځير و لولـئ

دا وخت منورينو او روښاندو د تاوده سنګر د مجاهدينو او ننګياليو ترځنګ د پوهې او د ولسونو د اذهانو د تنوير سنګر نيولی و، نو ځکه يې قربانی نشو هيرولای. سعدالله خان الکوزی، مولوی محمدسرورخان(دحبيبی دمکتب ښوونکی)، محمد ايوبخان، جوهر شا خان، حان محمد خان، غلام محمد ميمنګی، محمد حسن راقم، قاضی عبدالحق سليمانخيل، عبدالهادی داوی او ګن شمير نور هغه کسان وو چی د هيواد داستقلال دبيرته ګټلو په درشل کی يې سرونه فدا کړل يا يې سختی زولنی او بنديخانی تيرې کړی. د دغو منورينو قلم اوفکر د آزادی او خپلواکۍ د لاری مشالونه وو. د دغو مشال لرونکو په سر کې د سيد جمال الدين افغان ذهين او مستعد شاګرد، محمود طرزی و. دغه د استعمار ضد سپاهی چې له خپلې درنې کورنۍ سره يوځای د امير عبدالرحمن خان له خوا په ۱۸۸۱م. کې هند ته تبعيد شوی و، د امير حبيب الله خان پرمهال وطن ته راغلل او په ۱۹۱۱م. کال کې يې د سراج الاخبار پنځلس ورځنۍ جريده فعاله او په خپله يی مسئول مدير شو. داسلام او استقلال دغه سپاهی د اسلام واقعی روح ته مبارزه وکړه، دعدالت چيغه يې پورته او د انګريز پليده څيره يې رسوا کړه. د اسلام پالنې او استبداد ضد درسونه يی له سيد څخه زده کړی و، او رسا قلم يی خپل کمال و. مستبدو حکامو او تور انګريزی ښيکلاک د ده د حی ياعلی الفلاح د مقالې تحمل ونشوکولای، نو ځکه يې د ده پر قلم بنديز ولګاو. خو طرزی خپل مقاومت او مبارزی ته دوام ورکړ.محمود طرزی د ښکيلاک لوی مخالف او د اسلامی اُمت د اتحاد ارمانجن د علامه سيد جما ل الدين افغان ريښتنی شاګرد، د روښاندو په راټولولو کې لوی کار وکړ. ده په افغاسنتان کی د ۱۸۶۲ څخه تر ۱۸۷۸ کلونو پورې د سيد جمال الدين افغان او امير شير علی خان هغه اصلاحی پروګرام ته چې له پورته خوا څخه را پيل شوی و، د امير حبيب الله خان پر مهال دوام ورکړ. د انګريزانو نظامی تيری دغه اصلاحات شل کاله درولی و او د شلمی پيړۍ تر پيل پوری په ټپه ولاړ پاتی و. د ۱۹۰۱ او ۱۹۱۸ کلونو تر منځ يو ځل بيا په افغانستان کی يو څه اصلاحات وشول او يو شمير مدرسې ، جوماتونه او شخصی کتابتونونه جوړ شول ورسره يو ځای سوداګری پر مخ ولاړه او ورو ورو په ملی کچه تجارتی بورژوا راڅرګنده شوه، په تيره بيا د امير عبدالرحمن خان له دوری څخه وروسته سوداګری ښه پر مخ ولاړه. په کابل کی بهرنی اخبارونه له يو لاس څخه بل ته رسول کيدل او د روښاندو په محفلونو کی به لوستل کيدل. دغه د منورينو کوچنی قشر په پيل کې د ملی سوداګريزو بورژوا ګانو او لبرال ځمکوالو، خورو- ورو خواريکښو او دمنځنۍ طبقې ځوانانو او تعليم يافته منورينو استازيتوب کاو، وروسته يی بيا د پاچا د بی پايه ځواک او قدرت د محدودولو ، د خپلواکی د بيرته تر لاسه کولو او د قانون د رامنځته کولو په خاطر په فعاليت پيل وکړ. تر ۱۹۱۸م. کال پورې د دويم مشروطيت غورځنګ مبارزه د همدوی د هڅو برکت و، چې ځوان امان الله خان هم د همدې منورينو يو غړی و، چې شعار يې دا و :

ترک مال وترک جان و ترک سر
در ره مشروطه، اولِ منزل است

دوی د سرومال قربانی د مشروطيت غوښتنی لومړنی منزل او ګام بللی و، د مشروطه غوښتونکو سلسله يعنی له لومړۍ مشروطه غوښتنې تر دوهمی او بيا د دربار سری ګوند پورې ټول د افغاننستان ددغې دورې هغه منورين وو، چې د هيواد داستقلال، عدالت او ترقی دمبارزينو صفونه يې بللای شو. د دوی په وړاندی ښکيلاک، استبداد، بنسټپالی جهال او د ترقی ضد عقبګرايان موجود وو. په دې توګه استقلال ترلاسه کول او روڼتيا او ويښتيا دواړه څنګ په څنګ روان وو. د دغې دورې منورين دواړو ته متعهد وو. د دوی قربانی رنګ راوړ، ښکيلاک مات او استبداد پای وموند . په ۱۹۱۹م. کال افغانستان خپل استقلال اعلان او ورسره يو ځای يی د ترقی او پرمختګ منزل پيل کړ. افغانستان د عصری کيدو او نړۍ سره دسيال کيدو خواته لومړنی ګامونه اوچتول چې انګريزانو په مهارت سره يو څو دعلم، پوهې، معنويت او ترقی ضد کسان ولمسول. يو څو ساده بی خبره يې د ماهرو جاسوسانو په کتار کې ورګډ کړل او د مترقی نظام په وړاندی يی ودرول. دا وخت د استقلال د معرکې غازيانو ته نوی ستونزه پيدا شوه چې هغه د انګريز دتالی څټو هغه پاتی شونې وی چې د ترقی مخی ته خنډ وګرځيدې. د انګريز تالی څټو غازی امان الله او دهغه عصر منورينو پسې تبليغات پيل کړل او د ترقی خواته پورته کيدونکو اوچتو ګامونو ته خنډ شول. ډير ژر بيلابيلو ولايتونو کې د استقلال ملاتړې، د تنوير او روڼتيا پالونکې ملی مبارزين را پاڅيدل او دانګريزانو د دغو پاتی شونو په وړاندې ودريدل. دوی د حق او باطل داعيه ژوندۍ وساتله، دې ته حاضر نشول چې وطن بيرته تياری ته ولويږی. دوی نه غوښتل چې افغانستان بيرته پرشا ولاړ شی، نو ځکه يی ځانونه قربان کړل. غازی امان الله خان د دوی فداکاری له سترګو ونه غورځوله، بلکې د ريښتينو وطنپالو په توګه يې د دوی د درناوی په خاطر د کابل د پخوانی ښار او دده د نقشه شوی نوی ښار(دارالامان) ترمنځ واټن کې د دوی په درناوی يو څلی جوړ کړی چې د علم او جهل د څلی نوم يی ورکړ.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې ښې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رالیږلو مخکې په ځير و لولئ

د علم او جهل څلی د افغانستان په تاریخ کې د ترقی او آزادی غوښتونکو او بنسټپالو عقبګرایانو ترمنځ د مبارزی یو ویاړلی سمبول دی. د دغه څلي په یو اړخ د هغه مهال دیو روښاندی هنرمند خطاط سیدمحمدداوود الحسینی په قلم د هغو شهیدانو نومونه ولیکل شول چی دتیارو په وړاندې وجنګیدل او شهیدان شول. دغه شهیدان د سید جمال الدین افغانی د افکار وارثین وو، چې پیغام رسوونکی یی لوی محمود طرزی او پالونکی یې غازی امان الله و. په افغانستان کې د تیاری او رڼا مبارزه، دعدالت او استبداد مقابله، د ترقی او شاتګ مقابله اوږده سابقه لری او لا هم روانه ده.

د علم او جهل څلی د پرانیستو په ورځ

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

اوسنی نسل د خپل وخت هغه مبارزين دی چي د خپلو نيکونو په قدم به ګام ږدي او د مبارزی توغ به نه غورځوی. دوی په زغرده وايی چي : لا هم د علم او جهل جګړه روانه ده او په شدت سره روانه ده. اې خورو ورو همسنګرو سره يو شئ وخت د ننګ دی.
د هيواد آزادي اوآبادي، فکر او پوهي ته اړتيا لری، تياره او ظلمت د بشر د کرامت سره نه ښايی، هغه ملتونه له خاورو پاڅيدل او د پرتم، عزت او دبدبی دريځ ته ورسيدل چي د ظلمت،خرافاتو، ناپوهي او تياری په وړاندی يی مبارزه وکړه. د علم او جهل منار نه يواځي موږ ته په سرو وينو د ګټل شوی استقلال د ساتنی پيغام لری، بلکی د آبادی او ترقی لپاره د شهيدانو پيغام هم لری، نو ځکه يو ځل بيا يادونه کوو چي:
ډيره ضروري ده چي د ټولني ويښ قشر، يعني روڼاندي، ژمن مطبوعات او سياستوال نه يواځي سږکال، بلکي هر کال په هر ملی مناسبت خپل درونډ رسالت باندي له سره فکر وکړی او يو ځل بيا د دغه بيوزله، خو باشهامته ملت په وړاندي خپل تعهد ته ځير شي. دغازی امان الله خان له خوا د دغه ځلی جوړول يوه لويه فلسفه لری، هغه فلسفه چي موږ په غور او دقت ونه لوستله.
موږ سل کاله مخکي استقلال بيرته ترلاسه کړ او په ميرانه مو وساته، خو د تياری او جهالت په وړاندي سنګرونو کي بری نه وينو. اوسنی عصر تر توري، قلم ته زيات اهميت ورکوي. دعلم او جهل په ځلی د شهيدانو نومونه موږ ته همدا پيغام راکوي چي د علم او جهل مبارزه بايد دعلم په ګټه برياليتوب ته ورسول شي.

ژوندی دي وي د محمود طرزی او امان الله خان لاره او ارمان!

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزی بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکي په ځير و لولئ